

ข้อเสนอต่อการเจรจาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากภาคประชาสังคมไทย

- **ความรับผิดชอบต่อประวัติศาสตร์และความเป็นธรรม**

สาเหตุหลักของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดขึ้นจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา ตามแรงขับเคลื่อนหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการลงทุนด้านอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ แบบแผนเศรษฐกิจนี้ต้องมีการใช้พลังงานอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะพลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลที่มาจากซากดึกดำบรรพ์ ไม่ว่าจะเป็นถ่านหินหรือน้ำมัน การเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นต้นเหตุสำคัญที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่บรรยากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณสูงจากอดีตกำลังก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงในขณะนี้

ประเทศที่มีการปล่อยก๊าซเหล่านี้สูงมาตั้งแต่อดีตคือ ประเทศพัฒนาแล้วหรือที่เรียกว่ากลุ่มประเทศอุตสาหกรรม เป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาในแง่นี้และผลที่เกิดขึ้น กลุ่มผู้ที่ปล่อยก๊าซปริมาณมากก็ควรต้องเป็นผู้รับผิดชอบหลักต่อผลกระทบกระทำของตน ขณะเดียวกันก็จะต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในเวลานี้ด้วย เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจล่วงหน้าเป็นเวลานาน และได้ทิ้งผลพวงของความเสียหายที่กำลังปะทุตัวออกมาในเวลานี้

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กำลังเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่เร่ร่อนที่สุดของโลกจึงเป็นเรื่องความเป็นธรรมและสิทธิในการพัฒนา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เมื่อมองในมิติที่ว่าแต่ละประเทศต้องมีสิทธิในการพัฒนาไม่แตกต่างกัน ประเทศกำลังพัฒนาจึงยังคงต้องมีสิทธิในการพัฒนาประเทศของตนเพื่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจและเพื่อการแก้ปัญหาความยากจนที่เรื้อรังและยังคงเป็นปัญหาใหญ่ของอีกหลายประเทศ

เรื่องความเป็นธรรมยังเกี่ยวข้องไปถึงประเด็น “หนี้จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” (Climate Debts) อีกด้วย หนี้ที่ว่านี้เป็นทั้ง ‘หนี้ด้านการลดการปล่อยก๊าซ’ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสิ่งที่เกิดขึ้น ประเทศพัฒนาแล้วคือ ผู้ที่ต้องชดใช้หนี้ที่ว่านี้โดยเร่งดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนาปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างสอดคล้องตามสิทธิในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่พึงมีเพื่อทำให้ประเทศสามารถอยู่รอดได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็น ‘หนี้ด้านการปรับตัว’ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นเวลายาวนานและในปริมาณสูงของประเทศพัฒนาแล้วตั้งแต่ในอดีต

ปัญหานี้กำลังเป็นภัยธรรมชาติคุกคามและส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้นประเทศพัฒนาแล้วจึงต้องชดใช้หนี้ดังกล่าวนี้ผ่านการช่วยเหลือทางการเงินและทางเทคโนโลยี เพื่อช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถปรับตัวรับมือกับผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นได้

- **การยึดกรอบการเจรจาตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC)**

การเจรจาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ดำเนินอยู่และที่กำลังจะเกิดขึ้นในกรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์กในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 นี้ จะต้องอยู่ภายใต้กรอบข้อตกลงที่นานาประเทศได้ตกลงและ

ยอมรับกันไปแล้ว นั่นคืออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change หรือ UNFCCC) และจะต้องไม่พยายามบิดเบือนเนื้อหาในอนุสัญญา ฉบับนี้ ทั้งยังต้องยืนยันถึงการดำเนินการตามเนื้อหาในอนุสัญญา ด้วย โดยเฉพาะมาตราที่ 2 ที่ว่าด้วยวัตถุประสงค์เพื่อรักษาระดับความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจกให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย และการดำเนินการลดต้องไม่คุกคามต่อการผลิตอาหาร) มาตราที่ 3 ที่กล่าวถึงหลักการเรื่องความเสมอภาค ความรับผิดชอบร่วมกันในระดับที่แตกต่างกันและตามระดับความสามารถ การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีความเสี่ยงจากผลกระทบของภาวะโลกร้อน มาตราที่ 4 ที่กล่าวถึงพันธกรณีต่าง ๆ มาตรา 4.3 กับมาตรา 4.4 ที่ว่าประเทศพัฒนาแล้วจะต้องให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและเทคโนโลยีเพื่อช่วยประเทศกำลังพัฒนาดำเนินการปรับตัว และการดำเนินการลดการปล่อย และมาตรา 4.7 ที่ระบุว่าความสามารถในการดำเนินการตามอนุสัญญา ของประเทศกำลังพัฒนาขึ้นอยู่กับความสามารถในการดำเนินการตามพันธกรณีของประเทศพัฒนาแล้วในด้านการเงินและเทคโนโลยี เหล่านี้เป็นต้น

- **การยอมรับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ล่าสุดในการเจรจา**

การเจรจาของผู้แทนรัฐบาลต่าง ๆ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ล่าสุดที่มีการยอมรับอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) และจากการศึกษาวิจัยที่ได้รับการยอมรับ ทั้งนี้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ได้แสดงให้เห็นถึงระดับอันตรายของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หากอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงเกินกว่า 1.5 - 2 องศาเซลเซียสจากยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ทั้งโลกก็มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการปรับตัวให้สามารถรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้ และจะต้องดำเนินการลดการปล่อยก๊าซอย่างเร่งด่วน เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่มีอันตรายมากขึ้น

- **การสนับสนุนสังคมที่น่าอยู่และยั่งยืน**

แม้ประเทศไทยยังไม่มีพันธกรณีที่จำเป็นต้องลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามพิธีสารเกียวโตก็ตาม แต่ภาคประชาสังคมและชุมชนอีกมากมายเห็นว่า ประเทศไทยเองก็จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาตัวเองไปสู่สังคมที่น่าอยู่และยั่งยืน มีการปล่อยคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Society) หรืออีกนัยหนึ่งคือ การเป็นสังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งต่อเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพและสิ่งแวดล้อม การไม่มีพันธกรณีในเรื่องการลดการปล่อยก๊าซเป็นผลพวงจากการเจรจาระหว่างประเทศ จึงไม่ควรใช้เป็นข้ออ้างในการพัฒนาประเทศและปล่อยให้ภายในประเทศมีการดำเนินกิจกรรมที่คงการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณสูงต่อไป มีกรณีศึกษาภายในประเทศหลายกรณี que แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยดำรงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ได้ส่งเสริมการพัฒนาตัวเองไปสู่สังคมที่น่าอยู่และยั่งยืน จะเห็นได้ว่ามีแผนการพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และพลังงานจำนวนมาก รวมไปถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีและจะทำให้มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เข้มข้น (Carbon Intensive) ต่อไป เช่น การใช้ถ่านหินและน้ำมันในภาคเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม แผนการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็ก การพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอื่น ๆ ที่ล้วนเป็นปัจจัยเร่งการปล่อยก๊าซคาร์บอนและก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

การแก้ปัญหาโลกร้อนไม่สามารถแยกขาดจากแบบแผนการพัฒนาได้ ดังนั้นการก้าวไปสู่สังคมที่มีความยั่งยืนในมิติต่าง ๆ นี้ จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศครั้งสำคัญ ทิศทางการพัฒนาต่อไปของไทยควรต้องให้ความสำคัญกับชุมชนในท้องถิ่นและการรักษาสิ่งแวดล้อมในระยะยาวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน อันรวมถึงการลดการปล่อยคาร์บอนหรือการปล่อยคาร์บอนต่ำ¹ จะต้องได้รับการพิจารณาในระดับนโยบายและให้มีการดำเนินการจริงภายใต้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและสิทธิของชุมชนในการเข้าถึงทรัพยากรด้วย

ปัจจุบันมีภาคส่วนต่าง ๆ และหลายชุมชนทั่วประเทศที่หันมาส่งเสริมการพัฒนาพลังงานหมุนเวียนและพลังงานทางเลือกรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ประชาชนยังได้จัดทำข้อเสนอแผนพัฒนาพลังงานของประเทศไทยฉบับทางเลือก (Alternative Power Development Plan) เพื่อเสนอให้รัฐบาลให้ความสำคัญกับการริเริ่มพัฒนาพลังงานหมุนเวียนในระดับชุมชนอย่างจริงจัง และยังมีชุมชนจำนวนมากที่เปลี่ยนวิธีการผลิตทางการเกษตรที่พึ่งพิงสารเคมีมาเป็นระบบเกษตรอินทรีย์ที่มีความยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทางเลือกเหล่านี้คือทางออกที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้และศักยภาพของประเทศในระดับหนึ่งที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และพัฒนาตัวเองไปสู่การเป็นสังคมที่มีการปล่อยคาร์บอนต่ำ และเป็นสังคมที่มีความยั่งยืนในระยะยาว

ประการสำคัญคือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและการเคารพและยอมรับในสิทธิของชุมชนในการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ คือแนวทางสำคัญที่สามารถสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนระดับต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามีความสามารถรับมือและปรับตัวต่อผลกระทบจากภายนอก รวมถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศได้ในระดับหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตาม การดำเนินการโดยภาคส่วนในสังคมระดับย่อยจะต้องได้รับการตอบสนองและสนับสนุนจากภาคนโยบายของประเทศอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดการปฏิบัติในวงกว้าง การเจรจาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะต้องให้ความสำคัญและเร่งส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการลดการปล่อยและความสามารถในการปรับตัวของทั้งประเทศด้วย

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอต่อประเด็นในการเจรจา

จริงอยู่ว่า ประเทศไทยไม่ได้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีพันธกรณีต้องลดการปล่อยก๊าซ อย่างไรก็ตามผลสรุปของการเจรจาประเด็นสำคัญภายใต้กรอบของอนุสัญญาฯ ที่จะเกิดขึ้นในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้าจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในเรื่องสำคัญ ๆ และเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ภาคประชาชน โดยเฉพาะชุมชนในหลายพื้นที่กำลังเคลื่อนไหวและต่อสู้เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย เช่น กรณีป่าชุมชน สิทธิและการใช้ประโยชน์ที่ดิน การต่อต้านเกษตรอุตสาหกรรม การคัดค้านแผนพัฒนาพลังงานของประเทศที่คงเน้นการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล รวมถึงการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้พลังงานเข้มข้น เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก เป็นต้น

ดังนั้น ภาคประชาสังคมไทยจึงให้ความสำคัญและมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอต่อประเด็นการเจรจาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก ดังต่อไปนี้

¹ หมายถึงการพัฒนาที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกคิดคำนวณเทียบเท่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยก๊าซเรือนกระจกชนิดใด

การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ในประเด็นการเจรจาเรื่องการลดการปล่อยก๊าซตามอนุสัญญาจะมีผลกระทบต่อภาคเกษตร การจัดการป่าไม้ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดการด้านพลังงานของประเทศไทยในแง่มุมหลากหลายและจะมีผลกระทบในระดับต่าง ๆ ภาคประชาสังคมไทยจึงมีความเห็นและข้อเสนอต่อการเจรจาในประเด็นการลดการปล่อยก๊าซ ดังนี้ คือ

ความเห็นและข้อเสนอต่อการลดการปล่อยก๊าซโดยรวม คือ

• กรณีสถานะพัฒนาแล้ว:

- ประเทศพัฒนาแล้วต้องดำเนินการลดการปล่อยภายในประเทศตนเองเท่านั้น และดำเนินการลดการปล่อยทันที และมีเป้าหมายของปริมาณการลดและระยะเวลาที่ชัดเจน
- ไม่สนับสนุนการใช้กลไกตลาด และ Carbon Offset เป็นทางออก เนื่องจากการใช้กลไกตลาดไม่ก่อให้เกิดการลดการปล่อย ณ จุดปล่อยที่เป็นตัวการและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัจจุบัน ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศชัดเจนและรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดกับประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้นประเทศพัฒนาแล้วจะต้องเร่ง

• กรณีสถานะกำลังพัฒนา:

- การลดการปล่อยของประเทศกำลังพัฒนาเสนอให้เป็นไปตามความสมัครใจ และตามความสามารถในการดำเนินการ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับการเงินและเทคโนโลยีที่ได้รับจากประเทศพัฒนาแล้ว การช่วยทางการเงินและเทคโนโลยีควรมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ใช่เพียงการให้ความสำคัญอยู่การลดการปล่อย (หรือปริมาณการลดที่ลดได้) เท่านั้น
- การลดการปล่อยในประเทศกำลังพัฒนาจะต้องไม่ถูกรวมหรือนำไปเป็นเครื่องมือหรือผลลัพธ์ในการลดของประเทศพัฒนาแล้ว

ความเห็นและข้อเสนอต่อการลดการปล่อยก๊าซที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องป่าไม้ เกษตร และพลังงาน

1) การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่า

(Reducing Emissions from Deforestation and Degradation : REDD)

การเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาโลกร้อนที่เสนอให้ใช้กลไกการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการทำลายป่าและความเสื่อมโทรมของป่าในประเทศกำลังพัฒนา หรือ REDD ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาคป่าไม้นั้น นำมาซึ่งความวิตกกังวลครั้งใหม่ของชุมชนที่อาศัยอยู่ในป่า ชาวบ้านหลายพื้นที่ในประเทศไทยได้ร่วมกันเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลรับรองสิทธิชุมชนมายาวนานถึง 2 ทศวรรษ เพื่อให้ชุมชนมีอำนาจในการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และแม้ว่าในที่สุดประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าชุมชนแล้วก็ตาม ทว่าเนื้อหาในพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็บิดเบือนไปจากเจตนารมณ์ของประชาชนที่ต่อสู้เพื่อให้มีกฎหมายฉบับนี้ นั่นก็คือ ชุมชนยังคงไม่ได้รับสิทธิในการอยู่กับป่า หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ยังคงถูกกีดกันและจำกัดสิทธิอยู่เช่นเดิม

กฎหมายของประเทศไทยให้การรับรองสิทธิเพียง 2 แบบเท่านั้น คือ สิทธิของรัฐและสิทธิของเอกชน สำหรับสิทธิส่วนรวมหรือสิทธิชุมชนนั้นคงไม่ได้รับการยอมรับในระบบกฎหมายไทยแต่อย่างใด กฎหมายและนโยบายด้านป่าไม้ของประเทศไทยปัจจุบันยังคงขัดแย้งกับสิทธิชุมชน หากยังไม่มีการรับรองสิทธิชุมชนในการจัดการและฟื้นฟูป่าอย่างยั่งยืนตามกฎหมาย ก่อนการนำกลไก REDD มาใช้นั้น อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิประชาชนที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับกลุ่มชนเผ่าบนพื้นที่สูงที่อาศัยอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ และดำรงชีพด้วยการทำไร่หมุนเวียน เนื่องจากว่าทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐไทยมักมองชาวบ้านหรือคนชนเผ่าบนพื้นที่สูงว่าเป็นสาเหตุสำคัญของการทำลายป่าและการลดลงของพื้นที่ป่า ขณะเดียวกันก็ไม่มีความเชื่อว่า ชุมชนจะสามารถรักษาและจัดการป่าอย่างยั่งยืนได้ ทั้งที่มีข้อมูลเชิงประจักษ์จำนวนมากที่พิสูจน์ชัดว่า ผืนป่าหลายแห่งที่ยังคงดำรงอยู่ได้เพราะมีชุมชนร่วมกันปกป้องดูแล

ดังนั้น ภาคประชาชนยืนยันจุดยืนต่อการแก้ไขปัญหาโลกร้อนและกลไก REDD บนหลักการร่วมกัน 2 ประการ

ความเป็นธรรม

การต้องยืนยันหลักความเป็นธรรมเพราะเป็นที่ทราบกันดีว่า การดำเนินการใด ๆ ภายใต้ระบบทุนนิยมและกลไกตลาดนั้นถูกควบคุมด้วยกลุ่มคนจำนวนน้อย ในขณะที่ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปกำหนดหรือควบคุมอะไรได้ การตีค่าทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นสินค้าจึงเท่ากับเป็นการแปรระบบสิทธิจากสิทธิส่วนรวมของชุมชนไปเป็นสิทธิของปัจเจกเอกชน ดังนั้น ภาคประชาชนจึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในการแปรทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นฐานยังชีพของคนยากจนไปเป็นสินค้า ในทางกลับกันการจัดการทรัพยากรป่าไม้นี้ไม่ว่าโดยกลไกใดควรต้องคำนึงถึงระบบคุณค่าทางจิตใจ การแบ่งปัน และความพอเพียง เพื่อเก็บรักษาป่าไม้ไว้สำหรับคนรุ่นลูกหลานในอนาคต

ภาคประชาชนขอยืนยันหลักการที่ว่า “ผู้ก่อปัญหาต้องเป็นผู้รับผิดชอบ” เมื่อประเทศพัฒนาแล้วเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาโลกร้อน ประเทศเหล่านั้นก็ต้องรับผิดชอบ ดังนั้น REDD นอกจากมิใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุแล้ว ยังเป็นวิถีทางที่ไม่ให้ความสำคัญเป็นธรรม ไม่มีความเสมอภาค และไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการป่าไม้อีกด้วย

สิทธิ

ทรัพยากรป่าไม้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชนท้องถิ่น ป่าไม้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งผลิตอาหารของชุมชนเท่านั้น แต่ยังเป็นฐานการยังชีพของพวกเขาด้วย การมีวิถีชีวิตพึ่งพิงอยู่กับป่าถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนท้องถิ่นและชนพื้นเมือง จึงไม่สมควรนำไปเป็นสาเหตุของปัญหาโลกร้อน ในทางกลับกันประชาชนกลุ่มต่างๆ จะต้องได้รับการปกป้องวิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดยเฉพาะชนเผ่าและคนพื้นเมืองต่าง ๆ ตามที่มีการรับรองสิทธิของพวกเขาไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองของสหประชาชาติ ทั้งนี้ รัฐบาลต้องส่งเสริม“สิทธิชุมชน” ที่หมายถึงสิทธิร่วมกันในทรัพยากรดิน น้ำ ป่า มิใช่การผูกขาดเฉพาะสิทธิของรัฐและเอกชน และโดยกลไกของรัฐและกลไกทางการตลาดเท่านั้น

ภาคประชาสังคมไทยมีความเห็นและข้อเรียกร้องสำคัญภายใต้ REDD ดังนี้

1. ไม่เห็นด้วยการนำป่าไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าที่มีชุมชนจัดการและดูแลอยู่ก่อนแล้วเข้าไปอยู่ในกลไกตลาด
2. รัฐจะต้องให้การยอมรับ และแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้งเรื่องสิทธิในที่ดินและป่าไม้ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ชัดเจนก่อน
3. ประชาชนคนยากจนมิได้เป็นสาเหตุของการทำลายป่า และมีได้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาโลกร้อน ดังนั้นจึงไม่ใช่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในการลดการปล่อยก๊าซ

การลดการปล่อยในภาคเกษตร

นอกจากการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมและพลังงานที่เป็นตัวการหลักของโลกร้อนแล้ว การเกษตรก็เป็นอีกภาคหนึ่งที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง ซึ่งโดยมากมาจากการปล่อยของกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ การปลูกข้าว การเผาหญ้าและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และการใช้ที่ดินประกอบการเกษตร เป็นต้น ภาคเกษตรเป็นฐานเศรษฐกิจใหญ่ของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ทำให้มีผลไปถึงการเจรจาเรื่องโลกร้อนภายใต้อนุสัญญาฯ โดยประเทศพัฒนาแล้วจำนวนหนึ่งพยายามผลักดันให้มีกฎกติกาใหม่เมื่อพันธกรณีระยะแรกของพิธีสารเกียวโตสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2555 เพื่อกำหนดให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องมีความรับผิดชอบในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกหรือจำกัดการปล่อย โดยมุ่งไปที่การเจรจาให้มีการลดการปล่อยในรายสาขา (sectoral approach) เช่น การปล่อยก๊าซมีเทนในนาข้าว

อย่างไรก็ดี แม้ว่าภาคเกษตรมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง แต่ภาคเกษตรก็มีบทบาทที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากภาคการผลิตอื่นๆ คือ การทำหน้าที่ดูดซับก๊าซเรือนกระจก หรือเรียกว่าเป็น “อ่างกักเก็บคาร์บอน” (Carbon Sink) โดยเกือบร้อยละ 90 ของการกักเก็บในภาคเกษตรจะเป็นการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในดินในรูปของสารอินทรีย์ที่ได้จากดินและบนดิน (เช่น ในกรณีวนเกษตร)

ภาคประชาชนมีความเห็นว่า ภาคเกษตรมีการปล่อยก๊าซในปริมาณสูงมากก็จริง แต่ขณะเดียวกันภาคเกษตรก็ช่วยในการดูดซับก๊าซเรือนกระจกดังที่กล่าวมาข้างต้น ประการสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของภาคเกษตรสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการผลิตอาหารเพื่อประชากรในแต่ละประเทศ ซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานของสังคมมนุษย์ที่ต้องมีเพื่อความอยู่รอดของมนุษยชาติและเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารของประชากรโลกทั้งหมด จึงมีความแตกต่างไปจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของภาคพลังงานและอุตสาหกรรม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมจำนวนมากของทั้งสองภาคนี้เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อสร้างความสะดวกสบายและความหรูหราฟุ่มเฟือย ในขณะเดียวกันทั้งภาคพลังงานและอุตสาหกรรมยังมีแนวทางและเทคโนโลยีที่ได้รับการยอมรับแล้วว่าสามารถลดการปล่อยได้มากโดยที่ยังสามารถดำรงความสะดวกสบายพื้นฐานอยู่ได้

ข้อเสนอต่อกรณีการลดการปล่อยก๊าซของภาคเกษตร

1. การเจรจายภายใต้กรอบอนุสัญญาฯ ต้องให้ความสำคัญกับการลดการปล่อยก๊าซของภาคพลังงานและอุตสาหกรรมเป็นลำดับแรก
2. การสนับสนุนให้มีการลดการปล่อยก๊าซในภาคเกษตรของประเทศกำลังพัฒนาภายใต้ความสามารถและแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศเหล่านี้ โดยส่งเสริมให้มีนโยบายและกลไกภายในประเทศ

ที่ทำให้คุณค่ากับระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้ทั้งมาตรการทางการเงินและมาตรการที่ไม่ใช่การเงินควบคู่กันไป

3. การสนับสนุนและพัฒนาความสามารถของภาคเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา เช่น การปรับปรุงดินเพื่อประโยชน์ในการกักเก็บคาร์บอนโดยการคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน
4. การคุ้มครองเกษตรกรรายย่อย และให้หลักประกันสิทธิของชุมชนในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิในคาร์บอนที่สามารถดูดซับไว้ได้ในภาคเกษตร
5. การให้ความสำคัญและยกระดับองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นให้มีความสำคัญ เช่นเดียวกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการเรื่องการลดการปล่อยก๊าซและการปรับตัว
6. กรณีที่จะดำเนินมาตรการลดการปล่อยก๊าซในภาคเกษตร ต้องมุ่งไปที่การลดการปล่อยก๊าซจากภาคอุตสาหกรรมเกษตรซึ่งเป็นการผลิตขนาดใหญ่ และมีการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เฉพาะอย่างยิ่งไนโตรเจนออกไซด์ และพลังงานในการผลิตเป็นจำนวนมาก
7. การมีนโยบายและการจัดการระหว่างการปลูกพืชอาหารและพืชพลังงาน โดยเฉพาะในระดับอุตสาหกรรม ให้มีความสมดุล ต้องคำนึงถึงความหลากหลายของระบบนิเวศ ความมั่นคงและความยั่งยืนทางอาหาร และต้องมีการศึกษาอย่างรอบด้านทั้งในมิติของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ เป็นต้น
8. การศึกษาถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ ในการนำการลดการปล่อยก๊าซของภาคเกษตรเข้าสู่ระบบตลาด โดยเฉพาะประเด็นความมั่นคงทางอาหาร และการแข่งขันที่ดิน

การลดการปล่อยก๊าซในภาคพลังงานและกลไกการพัฒนาที่สะอาด (CDM)

ภาคพลังงานมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงที่สุด และกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วคือ ผู้ปล่อยก๊าซกลุ่มนี้มากที่สุดเมื่อมองภาพรวมการปล่อยทั้งหมดของโลกตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา ดังนั้นประเทศพัฒนาแล้วจะต้องดำเนินการลดการปล่อยภายในประเทศของตนเองและต้องเน้นการลดการปล่อยก๊าซในภาคพลังงานเป็นสำคัญ ความพยายามของประเทศพัฒนาแล้วที่จะผลักดันให้มีการใช้กลไกทางการตลาดและแนวทางต่าง ๆ เช่น กลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism : CDM) แนวทางการชดเชยการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนด้วยวิธีการใช้ Carbon Offset วิธีการส่งเสริมเรื่องการดักจับและกักเก็บคาร์บอน (Carbon Capture and Storage : CCS) การส่งเสริมพลังงานนิวเคลียร์ด้วยเหตุผลว่าปล่อยก๊าซต่ำ การส่งเสริมให้สร้างเขื่อนขนาดใหญ่ผลิตไฟฟ้า ทั้งที่การสร้างเขื่อนไม่เพียงมีการทำลายป่าแล้ว เขื่อนและอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เป็นแหล่งกำเนิดของก๊าซเรือนกระจกแหล่งใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งก๊าซมีเทนด้วย แม้กระทั่งการผลักดันให้เขื่อนพลังงานจากถ่านหินสะอาด หรือเทคโนโลยีถ่านหินสะอาด (Clean Coal Technology) ซึ่งเป็นความพยายามนำเทคโนโลยีมาใช้ลดมลพิษจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน โดยก็เป็นที่น่าทึ่งกันว่า ในบรรดาเชื้อเพลิงฟอสซิลทั้งหมด ถ่านหินจัดเป็นเชื้อเพลิงที่สกปรกที่สุด นอกจากก่อให้เกิดสารมลพิษจำนวนมาก เช่น สารปรอทในสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเป็นแหล่งปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ปริมาณมหาศาลในบรรยากาศ

ความพยายามแสวงหากลไกและแนวทางเหล่านี้มาใช้ในภาคพลังงานคือความพยายามที่ต้องการหลีกเลี่ยงพันธกรณีในการลดการปล่อยก๊าซ ณ จุดที่ปล่อย หรือ ณ แหล่งกำเนิดในประเทศของตนเอง

นอกจากนี้วิธีการดักจับและกักเก็บคาร์บอน การใช้เทคโนโลยีถ่านหินสะอาด และการใช้พลังงานนิวเคลียร์มาแทนเชื้อเพลิงฟอสซิลล้วนต้องใช้เงินทุนดำเนินการที่สูงและการดำเนินการกระบวนการทั้งหมดก็มีราคาแพงมาก ประการสำคัญคือ ความพยายามเหล่านี้ไม่ว่าจะกระทำสำเร็จหรือไม่จะไม่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการลดการปล่อยภายในประเทศตนเอง ซึ่งหมายถึงการไม่ได้แก้ปัญหาหรือเป็นความหลอกลวงในการแก้ไขปัญหา

ภาคประชาสังคมมีความเห็นว่า การลดความรุนแรงของผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อนหรือการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังในเรื่องนี้คือ การต้องพาสังคมโลกก้าวไปสู่การพัฒนาที่มีความยั่งยืนในทุกมิติ ดังนั้นมาตรการและการดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอนาคตไม่เพียงแต่ต้องลดการปล่อย ณ แหล่งปล่อยหรือ ณ แหล่งกำเนิดเท่านั้น สิ่งสำคัญกว่านั้นคือ มาตรการและการดำเนินการเหล่านี้จะต้องให้ความสำคัญและเชื่อมโยงกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ไม่ใช่เน้นเพียงประเด็นการลดการปล่อยเป็นสำคัญเพียงเท่านั้น ตัวอย่างเช่น แนวทางการลดการปล่อยในภาคพลังงานจะต้องมุ่งไปที่การพัฒนาพลังงานหมุนเวียนหรือพลังงานทางเลือกรูปแบบต่างๆ มาแทนที่พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล และการจัดการให้เกิดการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการประหยัดพลังงาน เพราะเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอเชิงมาตรการต่อการลดการปล่อยก๊าซในภาคพลังงานและการใช้กลไก CDM

1. การเรียกร้องให้กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วปฏิบัติตามพันธกรณีแรกของพิธีสารเกียวโตในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ณ แหล่งกำเนิดในประเทศของตนเองโดยเคร่งครัด โดยไม่อาศัยการลดโดยผ่านกลไกตลาดหรือ Carbon Offset
2. การสนับสนุนให้เกิดระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน ที่มีการปล่อยคาร์บอนต่ำ โดยมีความสอดคล้องกับหลักการและทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้จะต้องไม่ใช้วิธีการชดเชยการปล่อยคาร์บอนหรือสร้างทางออกต่อปัญหาโลกร้อนด้วยแนวทางและวิธีการลวง เช่น การส่งเสริมพลังงานนิวเคลียร์ การใช้เทคโนโลยีถ่านหินสะอาด การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในการผลิตไฟฟ้า และการส่งเสริมสวนเกษตรสำหรับพืชพลังงานขนาดใหญ่ เนื่องจากกลไกและแนวทางเหล่านี้ตอบสนองต่อการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพียงอย่างเดียว แต่ไม่นำไปสู่ทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติต่าง ๆ
3. ไทยควรรุคุดิการอนุมัติโครงการ CDM ใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นและทบทวนการมีส่วนร่วมของประเทศในกิจกรรมหรือโครงการภายใต้ CDM โดยต้องให้ความสำคัญกับประเด็นความเป็นธรรมและประโยชน์ของประเทศและชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในบริเวณพื้นที่โครงการ ทั้งนี้โดยต้องชี้แจงให้สังคมเข้าใจและตระหนักถึงความเป็นธรรมและประโยชน์ของเรื่องนี้ การดำเนินโครงการ CDM ในประเทศไทยที่เป็นอยู่ กลุ่มที่ได้ประโยชน์คือ นักธุรกิจและนักลงทุนในไทย ซึ่งได้กำไรจากโครงการ ส่วนประเทศพัฒนาแล้วได้เครดิตการลดไปเป็นของตนเอง แต่ชุมชนในไทยยังคงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และจะได้รับผลกระทบเพิ่มมากขึ้นอีก หากไม่มีการทบทวนเรื่องนี้ก็ควรต้องยุติเรื่องนี้ไปก่อน
4. การสนับสนุนให้มีความริเริ่มการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงาน หรือการก้าวไปสู่การปฏิวัติพลังงานที่ส่งเสริมในเรื่องต่อไปนี้

- ให้มีการดำเนินการพัฒนาพลังงานหมุนเวียนที่สะอาด มีการบริหารจัดการและการเข้าถึงด้วยระบบการกระจายศูนย์ ที่ยึดหลักการประชาธิปไตยเป็นพื้นฐาน
- แยกความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจออกจากการใช้พลังงานฟอสซิล
- สร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงและการใช้ทรัพยากรให้มากขึ้น
- ลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลและยุติการใช้พลังงานนิวเคลียร์
- ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้พลังงานในทุกด้าน เช่น การออกแบบระบบการผลิต โครงข่ายการคมนาคม และ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ รวมถึงระบบพลังงานของอาคาร บ้านเรือนให้เป็นระบบประหยัดพลังงานมากที่สุด
- ส่งเสริมแบบแผนการบริโภคที่ยั่งยืนด้วยการสนับสนุนให้มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทักษะคติ และค่านิยมในเรื่องการบริโภคที่ลดการใช้พลังงานลง

การปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ในขณะนี้ ความรุนแรงของผลกระทบจากโลกร้อนเพิ่มมากขึ้นและชัดเจน เช่น การเกิดภัยแล้ง น้ำท่วม และพายุรุนแรง เป็นต้น จนทุกภาคส่วนรู้สึกและสัมผัสได้ ซึ่งนับเป็นผลกระทบด้านลบที่เพิ่มขึ้นจากปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่เดิมแล้ว การรับมือกับผลกระทบมีลักษณะที่แตกต่างกันตามความสามารถในการปรับตัวของแต่ละภาคส่วน ประเทศไทยและประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ไม่ได้เป็นตัวการก่อให้เกิดปัญหาโลกร้อนที่ส่งผลกระทบอยู่ในขณะนี้ แต่กลับได้รับผลกระทบที่นับวันจะรุนแรงมากขึ้น และเป็นปัญหาที่ซ้ำเติมเพิ่มเติมจากปัญหาอื่นๆ ที่มีอยู่แล้ว ชุมชนในประเทศกำลังพัฒนาแต่ละแห่งล้วนมีการปรับตัวในระดับหนึ่ง แต่การรับมือกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อไปจะต้องอาศัยทั้งการเงิน และเทคโนโลยี เพื่อให้พวกเขาสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

ขณะเดียวกันการดำเนินการด้านการปรับตัวของแต่ละประเทศต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต การมุ่งไปสู่ความยั่งยืนในบริบทของชุมชนนั้นๆ และการให้ความสำคัญกับการให้การศึกษา ข้อมูลความรู้ในเรื่องนี้ และประการสำคัญคือ การสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายและกระบวนการเพื่อการปรับตัวด้วย

นอกเหนือจากความช่วยเหลือทางการเงิน และเทคโนโลยีแล้ว ภาคประชาสังคมไทยเห็นความสามารถในการปรับตัวของแต่ละชุมชนจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิทธิในการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรต่างๆ ด้วย ดังนั้น นโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการปรับตัวที่จะเกิดขึ้นจะต้องมีการบูรณาการเข้ากับประเด็นการพัฒนาอื่นๆ ของประเทศด้วย อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากโลกร้อนบางอย่างอาจเกิดขึ้นอย่างเฉียบพลัน การรับมือและการปรับตัวภายใต้บริบทการพัฒนาที่ยั่งยืนอาจเป็นไปได้ยากและไม่ทันการณ์ จึงจำเป็นจะต้องมีแนวทางเฉพาะกิจเพื่อการปรับตัวแบบฉับพลันและเร่งด่วนด้วย

ข้อเสนอต่อกรณีการเจรจาเรื่องการปรับตัว

1. ภาคประชาสังคมไทยเรียกร้องให้มีการจัดทำกรอบข้อตกลงเรื่องการปรับตัวที่ชัดเจนในการเจรจาระหว่างประเทศในประเด็นนี้ เพื่อจะรับรองได้ว่าประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายที่มีความล่อแหลมต่อ

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือเพิ่มเติมอย่างเพียงพอ และสามารถคาดการณ์ได้ในการวางแผนและดำเนินการด้านการปรับตัว รวมทั้งเพื่อลดความเสี่ยงและสร้างความสามารถในการรับมือกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวางแผนและดำเนินกิจกรรมเพื่อการปรับตัวจะต้องอยู่ภายใต้บริบทของวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระยะยาวในทุกมิติ ที่เป็นการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงไปกับการดูแล การรักษา และการปกป้องระบบนิเวศ และเป็นไปตามความต้องการของประเทศกำลังพัฒนาเป็นหลัก โดยกระบวนการวางแผนต้องมีลักษณะจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up Approach) ผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้เพราะแนวทางการปรับตัวนั้นไม่มีสูตรสำเร็จ จึงต้องขึ้นอยู่กับความต้องการและการประเมินความเสี่ยงและความล่อแหลมของแต่ละชุมชน แต่ละประเทศนั้นๆ เป็นสำคัญ
3. นโยบายและมาตรการรองรับการปรับตัวต้องให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิงทั้งในฐานะที่เป็นกลุ่มที่จะได้รับความเสี่ยงสูงจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเพื่อการปรับตัวด้วย
4. การให้การสนับสนุนและดำเนินกิจกรรมเพื่อการรับมือและปรับตัวจะต้องเป็นไปในลักษณะที่เคารพ ปกป้อง รักษา และส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานของชุมชนตามที่ได้มีการรับรองใน UDHR, ICESCR และ ICCPR รวมทั้งอนุสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย
5. การให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาในการปรับตัว จะต้องรวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถและศักยภาพของชุมชนในประเทศกำลังพัฒนาในการรับรู้ การทำความเข้าใจ และประเมินความเสี่ยงหรือความล่อแหลมที่จะเกิดขึ้นผ่านองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนข้อมูล-ความรู้ผ่านเครือข่ายหรือศูนย์ความรู้ระดับภูมิภาคในเรื่องแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการรับมือและปรับตัวต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น
6. กิจกรรมและแนวทางเพื่อการดำเนินการด้านการปรับตัวจะต้องตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของการปกป้องรักษา รวมทั้งการจัดการระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ และบริการต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากระบบดังกล่าว ในการเสริมสร้างความสามารถพื้นฐานในการปรับตัวของชุมชน เช่น ชุมชนเกษตร ชุมชนประมง ชนพื้นเมือง และอื่น ๆ อีกทั้งจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบข้างเคียงหรือความขัดแย้งกับมาตรการต่างๆ หรือแนวทางการดำเนินชีวิตของชุมชน แต่กลับจะต้องก่อให้เกิดและนำไปสู่ผลกระทบทางบวกเพิ่มเติมอันจะสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มั่นคงยิ่งขึ้น

การเงินและเทคโนโลยี

ประเทศพัฒนาแล้วจะต้องแสดงความรับผิดชอบและให้การสนับสนุนทั้งด้านการเงินและเทคโนโลยี เพื่อช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาดำเนินการทั้งเพื่อการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรับผิดชอบนี้ต้องไม่นำมาเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับกลไกการซื้อขายคาร์บอนเครดิตและกลไกตลาดในการสร้างเม็ดเงินเพิ่มเติม ขณะเดียวกันประเทศพัฒนาแล้วต้องเร่งดำเนินการให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี ประการสำคัญคือ เทคโนโลยีที่จะนำมาให้และส่งเสริมให้มีการใช้ใน

ประเทศกำลังพัฒนาต้องเป็นเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีความเหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ และชุมชนสามารถเข้าถึง ควบคุม และจัดการได้

ข้อเสนอต่อการเจรจาในประเด็นการเงิน การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการพัฒนาความสามารถ

1. การเจรจาเพื่อนำมาสู่ข้อตกลงเรื่องการเงินและเทคโนโลยีต้องขึ้นอยู่กับหลักการสร้างให้เกิดความสมดุลระหว่างการเงินเพื่อการลดการปล่อยก๊าซและการปรับตัว เพราะทั้งสองเรื่องมีความสำคัญเท่าเทียมกัน
2. ประเทศพัฒนาแล้วต้องเอื้อและเร่งให้เกิดการพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการลดการปล่อยก๊าซและการปรับตัวให้กับประเทศกำลังพัฒนาโดยไม่พึ่งกลไกการตลาด
3. การยกเลิกสิทธิบัตรและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาโดยเร็วสำหรับเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการลดการปล่อยก๊าซและการปรับตัว รวมทั้งสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีในระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันด้วย
4. รัฐบาลของประเทศพัฒนาแล้วจะต้องให้คำมั่นสัญญาเรื่องการสนับสนุนจำนวนเงินช่วยเหลือเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (ตามการศึกษาล่าสุดเรื่องต้นทุนในการปรับตัวในประเทศกำลังพัฒนา) โดยไม่มีเงื่อนไขและไม่พึ่งกลไกการตลาด (เช่น ให้มีการกำหนดเป็นสัดส่วนร้อยละเท่าไรของรายได้มวลรวมของประเทศพัฒนาแล้วเพื่อจัดสรรเป็นเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ (ODA) ในเรื่องนี้แก่ประเทศกำลังพัฒนา เป็นต้น) ทั้งนี้เงินช่วยเหลือในเรื่องนี้ต้องเป็นเม็ดเงินที่เพิ่มเติมจากเงินที่ต้องให้กับกรณีปัญหาอื่น หรือไม่ใช่เป็นเหตุให้มีการลดเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศที่เคยมีให้กับกรณีอื่น ต้องมีความต่อเนื่องและยั่งยืนให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถคาดการณ์และใช้วางแผนการใช้ได้
5. ประเทศกำลังพัฒนาต้องสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือทางการเงินหรือกองทุนเพื่อการลดการปล่อยก๊าซและการปรับตัวได้โดยตรง
6. การบริหารจัดการการเงินเรื่องโลกร้อนจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประเทศภาคีสมาชิก ภาคประชาสังคมไทยไม่สนับสนุนการเงินที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่อยู่นอกกรอบของอนุสัญญาฯ (เช่น World Bank, ADB, JBIC)

ประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาคประชาสังคมมีความเห็นและข้อเสนอในประเด็นการเจรจาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีก 2 ประเด็นคือ เรื่องวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) และสถานภาพทางกฎหมายของข้อตกลงที่จะเกิดขึ้นจากการเจรจา (Legal Outcome) ดังนี้

- **วิสัยทัศน์ร่วม**

มาตรการและการดำเนินการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมและการชำระหนี้ประวัติศาสตร์ของประเทศพัฒนาแล้วต่อภาพรวมของผลกระทบที่เกิดขึ้น และระดับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากอดีต ความเร่งด่วนทั้งด้านการลดการปล่อยก๊าซและการปรับตัว ความร่วมมือกันของทุก

ประเทศในทั้งสองเรื่องนี้ พันธะกรณีของประเทศพัฒนาแล้วที่ต้องสนับสนุนด้านการเงินและเทคโนโลยีความสามารถในการดำเนินการลดและการปรับตัวของประเทศกำลังพัฒนา ต้องระบุเป้าหมายการลดรวมของประเทศพัฒนาแล้วและระยะเวลาที่ชัดเจน เน้นการดำเนินการลดการปล่อยที่แหล่งปล่อยและตัวการที่สำคัญที่มีการปล่อยสูงมาตั้งแต่อดีต โดยผ่านทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ รูปแบบการบริโภคที่ปรับเปลี่ยนให้มีความยั่งยืน การเคารพและคุ้มครองสิทธิของชุมชนในการเข้าถึงทรัพยากร รวมทั้งเน้นความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับตัวต่อผลกระทบจากโลกร้อนที่กำลังเกิดขึ้นกับประเทศกำลังพัฒนา โดยที่ประเทศพัฒนาแล้วจะต้องชดเชยผ่านการเงินและเทคโนโลยีทันที และเข้าถึงพันธะกรณีของประเทศพัฒนาแล้วด้านการเงินและเทคโนโลยี

สำหรับประเทศไทย เมื่อมองในบริบทของความยั่งยืนของสังคมและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโลกร้อน ประเทศไทยก็ควรจะต้องมีการพิจารณาเรื่องการตั้งเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซแบบสมัครใจของตัวเอง และปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อมุ่งสู่การมีสังคมที่ยั่งยืนในมิติต่าง ๆ ด้วย

- สถานภาพทางกฎหมายของข้อตกลงที่จะเกิดขึ้นจากการเจรจาที่โคเปนเฮเกน (Legal Outcome)

ภาคประชาสังคมไทยสนับสนุนการปรับแก้พิธีสารเกียวโตให้มีเป้าหมายการลดที่เข้มข้นขึ้น และกำหนดพันธะกรณีระยะที่สอง

(ร่าง) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอของภาคประชาสังคมไทยต่อการเจรจาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ² ในครั้งการประชุมภาคีสมาชิกอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครั้งที่ 15 (Conference of the Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change : COP15) เมืองโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก

² จัดทำโดย คณะทำงานเพื่อโลกเย็นที่เป็นธรรม ร่วมกับเครือข่ายประชาชน อันรวมถึงสมัชชาคนจน เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายปฏิรูปที่ดิน เครือข่ายเกษตรทางเลือก เครือข่ายพลังงานและอุตสาหกรรม เครือข่ายประมง เครือข่ายผู้หญิง เครือข่ายทรัพยากรและป่าไม้ เป็นต้น เสนอต่อเวทีสัมมนาเพื่อสร้างความร่วมมือว่าด้วย “ข้อเสนอไทยสู่การประชุมที่โคเปนเฮเกน”, วันที่ 14 กันยายน 2552 ที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์